

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 19. septembra 2013*

„Sociálne zabezpečenie — Nariadenie (EHS) č. 1408/71 — Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou — Švajčiarski štátni príslušníci s trvalým bydliskom vo Švajčiarsku a pracujúci v Luxembursku — Priznanie náhrady za rodičovskú dovolenku — Pojem „rodinná dávka“

V spojených veciach C-216/12 a C-217/12,

ktorých predmetom sú návrhy na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podané rozhodnutiami Cour de cassation (Luxembursko) z 26. apríla 2012 a doručené Súdnemu dvoru 8. mája 2012, ktoré súvisia s konaniami:

Caisse nationale des prestations familiales

proti

Fjole Hliddalovej (C-216/12),

Pierrovi-Louisovi Bornandovi (C-217/12),

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda piatej komory T. von Danwitz, sudcovia A. Rosas (spravodajca), E. Juhász, D. Šváby a C. Vajda,

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Caisse nationale des prestations familiales, v zastúpení: M. Thewes, avocat,
- F. Hliddal a P.-L. Bornand, v zastúpení: C. Erpelding, avocate,
- Európska komisia, v zastúpení: V. Kreuzschitz a D. Martin, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: francúzština.

Rozsudok

- 1 Návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa týkajú výkladu článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneným a doplneným nariadením Rady (ES) č. 1606/98 z 29. júna 1998 (Ú. v. ES L 209, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 308; ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).
- 2 Tieto návrhy na začatie prejudiciálneho konania boli predložené v rámci dvoch sporov, a to medzi Caisse nationale des prestations familiales (ďalej len „CNPF“) na jednej strane a pani Hliddalovou a pánom Bornandom, švajčiarskymi rezidentmi, ktorí sú zamestnaní v Luxembursku, na druhej strane, týkajúcich sa toho, že CNPF im odmietla priznať náhradu za rodičovskú dovolenku.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Článok 1 nariadenia č. 1408/71 stanovuje definície uplatniteľné v oblasti, na ktorú sa vzťahuje toto nariadenie.
- 4 Článok 1 písm. u) uvedeného nariadenia stanovuje:
 - „i) *rodinné dávky* znamenajú všetky vecné dávky alebo peňažné dávky určené na pokrytie rodinných výdavkov podľa právnych predpisov v zmysle článku 4 ods. 1 písm. h), s výnimkou osobitného príspevku pri narodení dieťaťa uvedeného v prílohe II;
 - ii) *rodinné prídavky* znamenajú pravidelné peňažné dávky poskytované výlučne na základe počtu, a ak je to vhodné, veku rodinných príslušníkov.“
- 5 V zmysle článku 4 ods. 1 písm. h) tohto nariadenia sa toto nariadenie vzťahuje na všetky právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia týkajúcej sa rodinných dávok.
- 6 Článok 5 nariadenia č. 1408/71 znie:

„Členské štáty spresnia právne predpisy a systémy uvedené v článku 4 ods. 1 a 2, osobitné nepríspevkové dávky uvedené v článku 4 ods. 2a, minimálne dávky uvedené v článku 50 a dávky uvedené v článkoch 77 a 78 vo vyhláseniach, ktoré sa oznámia a zverejnia podľa článku 97.“
- 7 Článok 13 vyššie uvedeného nariadenia s názvom „Všeobecné pravidlá“ uvádza:
 - „1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy.
 2. Pokiaľ článk[y] 14 až 17 neustanovujú inak:
 - a) na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

...“

8 Článok 73 uvedeného nariadenia znie takto:

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá podlieha právnym predpisom členského štátu, má nárok ohľadom svojich rodinných príslušníkov, ktorí majú bydlisko na území iného členského štátu, na rodinné dávky, ktoré [sú] ustanovené právnymi predpismi prvého štátu, ako keby mali bydlisko v tomto štáte, podľa ustanovení prílohy VI.“

9 Dohoda o voľnom pohybe osôb medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej, podpísaná v Luxemburgu 21. júna 1999, schválená v mene Európskeho spoločenstva rozhodnutím Rady a Komisie 2002/309/ES, Euratom zo 4. apríla 2002 o dohode o vedeckej a technologickej spolupráci (Ú. v. ES L 114, s. 1; Mim. vyd. 11/041, s. 89, ďalej len „dohoda medzi ES a Švajčiarskom“) stanovuje v článku 8:

„Zmluvné strany prijímú opatrenia v súlade s prílohou II týkajúce sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia najmä s cieľom:

- a) zabezpečiť rovnosť zaobchádzania;
- b) stanoviť uplatniteľné právne predpisy;
- c) na účely nadobudnutia a zachovania práva na dávky a vypočítania takýchto dávok započítavať všetky obdobia, ktoré sa zohľadňujú vo vnútroštátnych právnych predpisoch príslušných krajín;
- d) vyplácať dávky osobám, ktoré majú bydlisko na území zmluvných strán;
- e) podporiť vzájomnú administratívnu pomoc a spoluprácu medzi orgánmi a inštitúciami.“

10 Príloha II dohody medzi ES a Švajčiarskom, týkajúca sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia, stanovuje v článku 1:

„1. Zmluvné strany sa dohodli, že pokiaľ ide o koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, budú medzi sebou uplatňovať právne akty Európskej únie, na ktoré sa uvádza odkaz v oddiele A tejto prílohy a ktoré sú zmenené a doplnené týmto oddielom, alebo predpisy, ktoré sú rovnocenné s takýmito aktmi.

2. Pojem ‚členský štát/členské štáty‘ obsiahnutý v právnych aktoch uvedených v oddiele A tejto prílohy znamená okrem štátov, na ktoré sa vzťahujú príslušné právne akty Európskej únie, aj Švajčiarsko.“

11 Oddiel A uvedenej prílohy odkazuje najmä na nariadenie č. 1408/71.

12 Treba uviesť, že nariadenie č. 1408/71 bolo nahradené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) [č.] 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72), ktoré nadobudlo účinnosť 1. mája 2010, čo je dátum, od ktorého sa nariadenie č. 1408/71 zrušuje. Príloha II dohody medzi ES a Švajčiarskom bola aktualizovaná rozhodnutím Spoločného výboru zriadeného na základe Dohody medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi na jednej strane a Švajčiarskou konfederáciou na strane druhej o voľnom pohybe osôb č. 1/2012 z 31. marca 2012, ktorým sa nahrádza príloha II k tejto dohode o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 103, s. 51), ktoré nadobudlo účinnosť 1. apríla 2012. Príloha II dohody medzi ES a Švajčiarskom odkazuje odvtedy na nariadenie č. 883/2004. Keďže však skutkové okolnosti v sporoch vo veci samej nastali pred dátumom nadobudnutia účinnosti tohto rozhodnutia, v sporoch vo veci samej sa uplatní nariadenie č. 1408/71 z hľadiska *ratione temporis* a to z dôvodu, že jednak podľa článku 90 ods. 1 nariadenia č. 883/2004 zostáva nariadenie č. 1408/71 v platnosti a naďalej má právne účinky na účely, okrem iného, dohody medzi ES a Švajčiarskom, až

kým nebude táto dohoda zmenená a doplnená, a jednak príloha II oddiel A bod 3 dohody medzi ES a Švajčiarskom v znení zmien a doplnení stále odkazuje na nariadenie č. 1408/71, „ak ide o prípady, ktoré nastali v minulosti“.

Luxemburské právo

13 Článok L.234-43 ods. 1 zákonníka práce stanovuje:

„Zriaďuje sa osobitná dovolenka nazývaná ‚rodičovská dovolenka‘, ktorá sa poskytuje z dôvodu narodenia alebo adopcie jedného alebo viacerých detí, na ktoré sa vyplácajú rodinné prídavky a ktoré spĺňajú vo vzťahu k osobe, ktorá si nárokuje na rodičovskú dovolenku, podmienky stanovené v článku 2 ods. 2 a 3 zmeneného a doplneného zákona z 19. júna 1985 o rodinných prídavkoch a o zriadení národného fondu pre rodinné dávky, kým tieto deti nedosiahli vek päť rokov.

O rodičovskú dovolenku môže požiadať každý, ďalej len ‚rodič‘, ak:

- má bydlisko a býva nepretržite v Luxembursku alebo sa na neho vzťahujú nariadenia Spoločenstva,
- je legálne zamestnaný na mieste nachádzajúcom sa na území Luxemburského veľkovevodstva v čase narodenia alebo prijatia adoptovaného dieťaťa alebo detí, pričom je takto zamestnaný nepretržite počas aspoň dvanástich za sebou nasledujúcich mesiacov bezprostredne pred začatím rodičovskej dovolenky u toho istého zamestnávateľa legálne usadeného v Luxemburskom veľkovevodstve, s ktorým má uzatvorenú pracovnú zmluvu alebo zmluvu o učňovskej praxi, pričom mesačná dĺžka práce musí byť aspoň rovná polovici obvyklej dĺžky práce uplatniteľnej v podniku na základe zákona alebo kolektívnej pracovnej dohody a je držiteľom takejto zmluvy počas celej dĺžky trvania rodičovskej dovolenky,
- platí nepretržite povinné príspevky na sociálne zabezpečenie z jedného z týchto titulov na základe článku 1 ods. 1 bodov 1, 2, a 10 zákonníka sociálneho poistenia,
- vychováva vo svojej domácnosti predmetné dieťa alebo deti od narodenia alebo prijatia s cieľom adopcie, pokiaľ ide o rodičovskú dovolenku stanovenú v článku L.234-45 ods. 3 a aspoň od dátumu stanoveného v článku L.234-46 ods. 2, pokiaľ ide o podanie žiadosti o rodičovskú dovolenku stanovenú v článku L.234-45 ods. 4, a venuje sa ako hlavnej činnosti ich výchove počas celej dĺžky rodičovskej dovolenky,
- nevykonáva žiadnu profesijnú činnosť počas doby trvania rodičovskej dovolenky na plný úväzok alebo vykonáva počas doby trvania čiastočnej rodičovskej dovolenky jednu alebo viacero profesijných činností na čiastočný úväzok bez toho, aby celková mesačná dĺžka naozaj vykonanej práce, vrátane prípadných dodatočných hodín, prekročila polovicu obvyklej mesačnej dĺžky práce uplatniteľnej v podniku podľa zákona alebo kolektívnej pracovnej zmluvy.“

14 Článok 306 zákona o sociálnom zabezpečení stanovuje:

„1. Počas trvania rodičovskej dovolenky poskytnutej na základe článkov L.234-43 až L.234-49 zákonníka práce, článkov 29a až 29f zmeneného a doplneného zákona zo 16. apríla 1979 o služobnom poriadku štátnych úradníkov a článkov 30a až 30f zmeneného a doplneného zákona z 24. decembra 1985 o služobnom poriadku obecných úradníkov sa odmena za prácu nahrádza paušálnou peňažnou náhradou, ďalej označovanou ako ‚náhrada‘, ktorá je vo výške 1 778,31 eura za mesiac celej dovolenky a 889,15 eura za mesiac čiastočnej rodičovskej dovolenky. Vypláca sa mesačne počas celej dĺžky trvania rodičovskej dovolenky stanovenej v tejto kapitole.

...

2. Právo na náhradu má ešte aj samostatne zárobkovo činná osoba počas doby trvania rodičovskej dovolenky, priznanej z dôvodu narodenia alebo adopcie jedného alebo viacerých detí, na ktoré sa vyplácajú rodinné prídavky a ktoré spĺňajú vo vzťahu k osobe, ktorá si nárokuje na rodičovskú dovolenku, podmienky stanovené v článku 270 ods. 2 a 3, kým tieto deti nedosiahli vek päť rokov, pod podmienkou

- a) že má bydlisko a býva nepretržite v Luxembursku alebo sa na túto osobu vzťahujú nariadenia Spoločenstva;
- b) je usadená legálne na území Luxemburského veľkovojevodstva v čase narodenia alebo prijatia adoptovaného dieťaťa alebo detí;
- c) platí nepretržite povinné príspevky na sociálne zabezpečenie aspoň počas dvanástich mesiacov bezprostredne predchádzajúcich začiatku rodičovskej dovolenky na základe článku 1 ods. 1 bodov 4, 5 a 10 tohto zákonníka;

...“

15 Článok 308 toho istého zákonníka stanovuje:

„1. Náhradu poskytovanú za dovolenku bezprostredne nadväzujúcu na materskú dovolenku alebo dovolenku pri adopcii nemožno kumulovať ani s príspevkom na výchovu, ani s dávkou rovnakej povahy nepochádzajúcou z Luxemburska, ani s plnením z dôvodu rodičovskej dovolenky nepochádzajúcim z Luxemburska, ktoré sú poskytované na to isté dieťa alebo deti, s výnimkou predĺženého príspevku na výchovu pre skupinu troch alebo viac detí alebo pre zdravotne postihnuté dieťa, alebo s rovnocennou dávkou nepochádzajúcou z Luxemburska.

2. V prípade, že jeden z rodičov žiada a prijíma, a to napriek zákazu kumulácie, a hoci aj po skončení vyplácania náhrady, inú dávku rovnakej povahy nepochádzajúcu z Luxemburska, ktorá je uvedená v predchádzajúcom odseku, za obdobie až do veku dvoch rokov dieťaťa, musí vrátiť náhrady, ktoré mu boli mesačne vyplácané. V prípade kumulácie s príspevkom na výchovu stanoveným v článku 299 sa zachová náhrada poskytnutá za rodičovskú dovolenku a už vyplatená suma príspevku na výchovu sa započíta s dávkami, ktoré sa majú mesačne vyplácať. Ak vyššie uvedenú sumu nemožno započítať, musí sa vrátiť.

3. Rodič, ktorý dostal príspevok na výchovu alebo inú dávku rovnakej povahy nepochádzajúcu z Luxemburska, už nemá právo na to isté dieťa poberať náhradu poskytovanú za dovolenku (čerpanú neskôr) až do veku piatich rokov dieťaťa.

4. Náhrada priznaná za dovolenku čerpanú (neskôr) až do veku piatich rokov dieťaťa nemôže byť vyplácaná súbežne s príspevkom na výchovu alebo dávkou rovnakej povahy nepochádzajúcou z Luxemburska, o ktorú požiadal druhý rodič pre to isté dieťa alebo deti, s výnimkou predĺženého príspevku na výchovu pre skupinu troch alebo viac detí alebo pre zdravotne postihnuté dieťa, alebo rovnocennej dávky nepochádzajúcej z Luxemburska. V prípade, že sa žiada o dve dávky na to isté obdobie, vypláca sa len náhrada za rodičovskú dovolenku. Suma zodpovedajúca mesačne vyplácaným príspevkom na výchovu alebo dávkam nepochádzajúcim z Luxemburska, už vyplácaným kumulatívne s náhradou poskytovanou za rodičovskú dovolenku sa započíta s dávkami, ktoré sa majú mesačne vyplácať. Ak vyššie uvedenú sumu nemožno započítať, musí sa vrátiť.

5. V prípade súbehu medzi dvoma dávkami v prípade toho istého rodiča pre dve rôzne deti sa mesačné vyplácanie príspevku na výchovu pripadajúceho na obdobie trvania rodičovskej dovolenky preruší. Mesačne vyplácaná suma dávky rovnakej povahy vyplácaná podľa iného ako luxemburského režimu sa odpočíta od mesačnej sumy náhrady poskytovanej za rodičovskú dovolenku až do výšky šiestich mesačne vyplácaných súm na dieťa. Ak nemožno sumu uvedenú vyššie započítať, musí sa vrátiť.“

Spory vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 16 Pani Hliddal a pán Bornand, švajčiarski štátni príslušníci, majú obaja spolu so svojimi rodinami bydlisko vo Švajčiarsku a pracujú ako piloti v podniku leteckej prepravy v Luxembursku.
- 17 Comité directeur de la CNPF (ďalej len „riadiaci výbor CNPF“) im odmietol priznať náhradu za rodičovskú dovolenku z dôvodu, že nespĺňajú podmienky stanovené v článku L.234-43 zákonníka práce, podľa ktorého osoba, ktorá žiada o rodičovskú dovolenku, musí mať bydlisko a bývať nepretržite v Luxembursku alebo sa na ňu musia vzťahovať nariadenia Spoločenstva.
- 18 Conseil arbitral des assurances sociales (Rozhodcovská rada sociálnych poisťovní) v konaní o sťažnosti pani Hliddalovej a pána Bornanda proti týmto rozhodnutiam prijatým riadiacim výborom CNPF rozsudkami zo 17. augusta 2010 zrušila uvedené rozhodnutia, vyhlásila sťažnosti za dôvodné a obe veci vrátila na konanie CNPF.
- 19 CNPF podala proti týmto rozsudkom odvolanie na Conseil supérieur de la sécurité sociale (ďalej len „Vyššia rada sociálneho poistenia“), ktorá potvrdila rozsudkami zo 16. marca 2011 napadnuté rozsudky.
- 20 CNPF podala kasačný opravný prostriedok proti týmto rozsudkom na vnútroštátny súd, pričom uviedla šesť dôvodov, ktoré vnútroštátny súd s výnimkou šiesteho zamietol v rozsudkoch obsahujúcich návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 21 Pokiaľ ide o šiesty dôvod uvádzaný CNPF založený na porušení, odmietnutí uplatniť, nesprávnom uplatnení alebo nesprávnom výklade článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71, Cour de cassation uvádza, že Vyššia rada sociálneho poistenia po tom, ako analyzovala účely a podmienky poskytovania náhrady za rodičovskú dovolenku, dospela k záveru, že „náhrada za rodičovskú dovolenku je určená predovšetkým na rodinné účely... (Jej cieľom je) najmä nahradiť alebo prinajmenšom zmierniť finančnú stratu spôsobenú dočasným prerušením výkonu pracovnej činnosti a kompenzovať náklady vyplývajúce zo zabezpečovania obživy, starostlivosti o malé deti a ich výchovy“.
- 22 Podľa vnútroštátneho súdu Vyššia rada sociálneho poistenia dodala, že „skutočnosť, že rodičovská dovolenka môže mať v ideálnom prípade doplnkovo aj pozitívny účinok na trh práce v tom zmysle, že sa v jej dôsledku môže prípadne uvoľniť určitý počet pracovných miest, ktoré by mohli obsadiť nezamestnaní, alebo že tiež môže svojou organizáciou... podporiť lepšie rozdelenie úloh pri výchove detí medzi otcami a matkami, nepochybňuje jej prvotný účel“.
- 23 Keďže Cour de cassation mal pochybnosti o tom, či považovať za rodinnú dávku v zmysle článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 dávku, akou je náhrada za rodičovskú dovolenku stanovená luxemburskou právnou úpravou, rozhodol prerušiť konanie a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku, ktorej znenie je zhodné v oboch veciach C-216/12 a C-217/12:

„Predstavuje taká dávka, akou je náhrada za rodičovskú dovolenku stanovená článkami 306 až 308 zákonníka sociálneho zabezpečenia, rodinnú dávku v zmysle článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) [nariadenia č. 1408/71] v súlade s prílohou II oddielom A [bodom 1] [dohody medzi ES a Švajčiarskom] a záverečného aktu, ktoré boli podpísané v Luxemburgu 21. júna 1999?“
- 24 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 13. júna 2012 boli veci C-216/12 a C-217/12 spojené.

O prejudiciálnej otázke

- 25 Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 1 písm. u) bod i) a článok 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že náhrada za rodičovskú dovolenku, akou je náhrada zriadená luxemburskou právnou úpravou, predstavuje rodinnú dávku v zmysle nariadenia č. 1408/71.

Pripomienky predložené Súdnemu dvoru

- 26 CNPF v prvom rade uvádza, že Súdny dvor musí konštatovať, že nie je príslušný odpovedať na otázku položenú vnútroštátnym súdom, keďže dohoda medzi ES a Švajčiarskom sa na vec nevzťahuje. Právna úprava rodičovskej dovolenky je totiž v Luxembursku predmetom zákona z 12. februára 1999, ktorým bola prebratá do vnútroštátneho práva smernica Rady 96/34/ES z 3. júna 1996 o rámcovej dohode o rodičovskej dovolenke uzavretej medzi UNICE, CEEP a ETUC (Ú. v. ES L 145, s. 4; Mim. vyd. 05/002, s. 285). Švajčiarsky štátny príslušník sa však nemôže odvolávať na vnútroštátne právne ustanovenia prijaté v rámci preberania tejto smernice, keďže ani uvedená dohoda, ani jej prílohy neodkazujú na vyššie uvedenú smernicu.
- 27 CNPF subsidiárne uvádza, že náhrada za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, sa nemôže považovať za dávku sociálneho zabezpečenia. Zdôrazňuje v tejto súvislosti, že poskytnutie rodičovskej dovolenky a tým aj práva na náhradu za rodičovskú dovolenku predstavuje individuálne rozhodnutie, ktoré čiastočne patrí do diskrečnej právomoci zamestnávateľa, a tak táto dovolenka, ako aj náhrada nezávisia od vopred definovanej právnej situácie.
- 28 Okrem toho náhrada za rodičovskú dovolenku nepatrí do žiadnej z kategórií plnení uvedených v článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71.
- 29 Uvedená náhrada nepredstavuje rodinnú dávku, ale skôr sa blíži vzhľadom na nariadenie č. 1408/71 k náhrade za dobrovoľnú nezamestnanosť vyplácanej počas rodičovskej dovolenky. Náhrada za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, totiž nespočíva v doplnení príjmu a jej cieľom nie je kompenzovať náklady rodiny. Táto náhrada naopak predstavuje odmenu vyplývajúcu z pracovnej zmluvy alebo prinajmenšom závislú od jej existencie a mala by sa považovať za náhradu príjmu. Táto náhrada nespočíva v doplnení príjmu, ale predstavuje samotný príjem príjemcu tejto náhrady. Jej vyplácanie sa skončí na konci rodičovskej dovolenky, kým náklady spojené s prítomnosťou dieťaťa sa nemenia.
- 30 Podľa CNPF nasledujúce prvky takisto bránia tomu, aby sa náhrada za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, považovala za rodinnú dávku v zmysle uvedeného nariadenia. Táto náhrada sa môže vyplácať tak otcovi, ako aj matke na to isté dieťa, ak obaja pracujú, a jej hrubá suma prekračuje minimálnu mzdu, ktorú dostáva nekvalifikovaná osoba. Okrem toho právo na rodičovskú dovolenku stanovené luxemburskou právnou úpravou je dostupné len individuálne rodičom ako pracovníkom a žiadny iný člen ich rodiny ho nemôže využiť. Napokon, Luxemburské veľkovojsvodstvo nevykonalo vyhlásenie v súlade s článkom 5 nariadenia č. 1408/71.
- 31 Pani Hliddal a pán Bornand tvrdia, že na otázku položenú vnútroštátnym súdom treba odpovedať kladne.
- 32 Na úvod uvádzajú, že náhrada za rodičovskú dovolenku predstavuje dávku sociálneho zabezpečenia. Poskytuje sa totiž bez individuálneho posúdenia osobných potrieb na základe legálne definovanej situácie, teda keď ten, kto si na ňu nárokuje, preukáže, že je na rodičovskej dovolenke. Hoci posúdenie podmienok, ktorým podlieha poskytovanie rodičovskej dovolenky, prináleží zamestnávateľovi, posúdenie podmienok poskytnutia tejto náhrady je len v právomoci orgánu sociálneho zabezpečenia, ktorý vypláca náhradu.

- 33 Náhrada za rodičovskú dovolenku je takisto rodinnou dávkou, pretože sa poskytuje každému rodičovi, ktorý má pracovnú zmluvu, z dôvodu narodenia alebo adopcie jedného alebo viacerých detí, o ktoré sa rodič dostávajúci dávky musí starať a vychovávať ich v domácnosti počas celej dĺžky rodičovskej dovolenky. Jej priamym cieľom a hlavným účinkom je kompenzácia nákladov rodine. Jej cieľom je totiž umožniť jednému z rodičov, aby sa venoval výchove malého dieťaťa, pričom konkrétne je táto dávka vytvorená s cieľom odmeniť služby výchovy dieťaťa, uhradiť ostatné náklady na starostlivosť a výchovu a prípadne vyrovnáť finančné znevýhodnenie súvisiace so vzdaním sa príjmu z pracovnej činnosti. Nakoniec to, že orgán, ktorý vypláca tieto náhrady, je CNPF, zdôrazňuje, že uvedená náhrada má rodinnú povahu.
- 34 Európska komisia na úvod uvádza, že otázka, či sa na švajčiarskych štátnych príslušníkov vzťahuje luxemburská právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, nebola predložená vnútroštátnym súdom Súdneho dvora, takže Súdny dvor nebol vyzvaný, aby sa k nej vyjadril.
- 35 Pokiaľ ide o odpoveď na otázku položenú vnútroštátnym súdom, Komisia sa domnieva, že náhrada za rodičovskú dovolenku stanovená luxemburskou právnou úpravou predstavuje dávku sociálneho zabezpečenia a nie odmenu v zmysle práva Únie. V oblasti voľného pohybu pracovníkov totiž pojem odmena predpokladá v zásade existenciu prebiehajúceho pracovného vzťahu. V prípade, že je pracovník na rodičovskej dovolenke, je pracovný vzťah prerušený. Okrem toho financovanie náhrady za rodičovskú dovolenku v predmetnom prípade zodpovedá sume zvýšených príspevkov na sociálne zabezpečenie, ktoré sa vyberajú z pohonných látok. Zostávajúcu sumu znáša štátny rozpočet. Túto náhradu teda nevypláca zamestnávateľ.
- 36 Komisia je okrem toho názoru, že ide o rodinnú dávku v zmysle článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71. V tejto súvislosti Komisia odkazuje okrem iného na skutočnosť, že podľa článku 308 zákonníka sociálneho zabezpečenia nie je náhrada za rodičovskú dovolenku kumulovateľná ani s príspevkom na výchovu, ani s náhradou poskytovanou v zahraničí z titulu rodičovskej dovolenky poskytnutej na to isté dieťa. Takéto ustanovenia zakazujúce kumuláciu sú typické pre rodinné dávky. Okrem toho suma uvedenej náhrady je paušálnou sumou, nezávislou od predchádzajúceho platu dotknutého pracovníka.

Odpoveď Súdneho dvora

- 37 Na úvod treba konštatovať, že CNPF spochybňuje uplatniteľnosť dohody medzi ES a Švajčiarskom na spory vo veci samej a tým aj právomoc Súdneho dvora odpovedať na otázku položenú vnútroštátnym súdom.
- 38 Ako správne zdôrazňuje vnútroštátny súd, dohoda medzi ES a Švajčiarskom tým, že odkazuje výslovne na nariadenie č. 1408/71, rozšírila osobnú pôsobnosť tohto nariadenia na švajčiarskych štátnych príslušníkov. Vnútroštátny súd sa položenou otázkou týkajúcou sa výkladu tohto nariadenia pýta, či náhrada za rodičovskú dovolenku, o akú ide vo veci samej, patrí do vecnej pôsobnosti uvedeného nariadenia, takže sa na ňu vzťahuje odkaz na toto nariadenie, stanovený v uvedenej dohode, a môže si na ňu nárokovať švajčiarsky štátny príslušník. Okrem toho neexistencia odkazu v uvedenej dohode na smernicu 96/34, ktorej prebratie do vnútroštátneho práva podľa CNPF je účelom zákona z 12. februára 1999 o zriadení rodičovskej dovolenky a dovolenky z rodinných dôvodov, nemá v tejto súvislosti žiadny dosah na spory vo veci samej.
- 39 Za týchto okolností Súdny dvor má právomoc odpovedať na položenú otázku.
- 40 V prvom rade treba preskúmať, či sa náhrada za rodičovskú dovolenku musí považovať za „odmenu“ v zmysle článku 157 ZFEÚ alebo za „dávku sociálneho zabezpečenia“ v zmysle nariadenia č. 1408/71.

- 41 Podľa článku 157 ods. 2 ZFEÚ znamená „odmena“ obvyklú základnú alebo minimálnu mzdu alebo plat a všetky dávky, ktoré zamestnávateľ vypláca priamo alebo nepriamo, v hotovosti alebo v naturáliách, pracovníkovi v pracovnom pomere“. Z judikatúry vyplýva, že uvedený pojem zahŕňa všetky výhody, súčasné, ako aj budúce, ak ich vyplatí, hoci aj nepriamo, zamestnávateľ pracovníkovi z dôvodu, že ho zamestnáva, či už na základe pracovnej zmluvy, právnej úpravy, alebo dobrovoľne (pozri rozsudky zo 17. mája 1990, Barber, C-262/88, Zb. s. I-1889, bod 12; z 19. novembra 1998, Høj Pedersen a i., C-66/96, Zb. s. I-7327, bod 32; z 30. marca 2000, JämO, C-236/98, Zb. s. I-2189, bod 39, ako aj z 30. marca 2004, Alabaster, C-147/02, Zb. s. I-3101, bod 42).
- 42 Súdny dvor rozhodol, že pracovník, ktorý vykonáva právo na dovolenku na výchovu, ktorú mu poskytuje vnútroštátna právna úprava a zahŕňa príspevok na výchovu vyplácaný štátom, sa nachádza v špecifickej situácii, ktorú si nemožno zamieňať so situáciou muža alebo ženy, ktorí pracujú, pretože pri tejto dovolenke dochádza k prerušeniu pracovnej zmluvy, a teda aj povinností zamestnávateľa a zamestnanca (pozri rozsudky z 21. októbra 1999, Lewen, C-333/97, Zb. s. I-7243, bod 37, a zo 16. júla 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, C-537/07, Zb. s. I-6525, bod 57).
- 43 Zo spisu nevyplýva, že náhradu, o ktorú ide vo veci samej, by vyplácal, hoci aj nepriamo, sám zamestnávateľ.
- 44 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že náhrada za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, nepredstavuje odmenu v zmysle článku 157 ZFEÚ.
- 45 V druhom rade treba overiť, či kritériá uvedené v judikatúre, ktoré umožňujú kvalifikovať dávku ako „dávku sociálneho zabezpečenia“ v zmysle nariadenia č. 1408/71, sú splnené v prípade náhrady za rodičovskú dovolenku, ktorú stanovuje článok 306 zákonníka sociálneho zabezpečenia.
- 46 Najprv treba zdôrazniť, že skutočnosť, že luxemburská vláda nevyhlásila podľa článku 5 nariadenia č. 1408/71 náhradu za rodičovskú dovolenku stanovenú v článku 306 zákonníka sociálneho zabezpečenia za režim uvedený v článku 4 ods. 1 a 2 toho istého nariadenia, nemôže sama osebe stačiť ako dôkaz, že táto náhrada nepatrí do pôsobnosti uvedeného nariadenia (pozri najmä rozsudky z 29. novembra 1977, Beerens, 35/77, Zb. s. 2249, bod 9, a z 15. marca 1999, Offermanns, C-85/99, Zb. s. I-2261, bod 26).
- 47 Okrem toho kvalifikácia, akú má určitá dávka vo vnútroštátnom práve, nie je rozhodujúca pre posúdenie, či táto dávka patrí do vecnej pôsobnosti nariadenia č. 1408/71 (pozri rozsudky zo 16. júla 1992, Hughes, C-78/91, Zb. s. I-4839, bod 14; z 10. októbra 1996, Hoever a Zachow, C-245/94 a C-312/94, Zb. s. I-4895, bod 17, ako aj Offermanns, už citovaný, bod 37).
- 48 Podľa ustálenej judikatúry možno dávku považovať za dávku sociálneho zabezpečenia, pokiaľ sa príjmom priznáva mimo akéhokoľvek individuálneho a diskrečného posúdenia osobných potrieb na základe zákonom vymedzenej situácie a pokiaľ sa vzťahuje na jedno z rizík výslovne uvedených v článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 (pozri najmä rozsudky Hughes, už citovaný, bod 15; z 21. februára 2006, Hosse, C-286/03, Zb. s. I-1771, bod 37; z 18. decembra 2007, Habelt a i., C-396/05, C-419/05 a C-450/05, Zb. s. I-11895, bod 63, ako aj z 11. septembra 2008, Petersen, C-228/07, Zb. s. I-6989, bod 19).
- 49 Hoci CNPF tvrdí, že právna situácia, ktorá je základom vzniku práva na náhradu za rodičovskú dovolenku, závisí *in fine* od rozhodnutia zamestnávateľa, či priznať rodičovskú dovolenku, nič to nemení na tom, že táto samotná náhrada sa priznáva na základe právne definovanej situácie a nezávisí od žiadneho individuálneho a diskrečného posúdenia osobných potrieb.

- 50 V tejto súvislosti, ako zdôrazňujú pani Hliddal a pán Bornand, treba rozlišovať medzi podmienkami poskytnutia rodičovskej dovolenky a podmienkami, ktoré upravujú poskytnutie tejto náhrady, keďže sa preukázala existencia právne definovanej situácie. Iba tieto posledné uvedené podmienky sa zohľadňujú na účely kvalifikácie dávky.
- 51 Keďže náhrada za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, spĺňa prvú z dvoch podmienok uvedených v bode 48 tohto rozsudku, treba okrem toho preskúmať, či vzhľadom na prvky, ktoré ju tvoria, najmä vzhľadom na jej účel a podmienky jej poskytnutia, uvedená dávka predstavuje rodinnú dávku v zmysle článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 alebo či ide skôr o náhradný príjem patriaci skôr medzi dávky v nezamestnanosti.
- 52 Dávka, akou je náhrada za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, nepredstavuje dávku v nezamestnanosti. Súdny dvor totiž rozhodol, že na odlišenie jednotlivých kategórií dávok sociálneho zabezpečenia treba vziať do úvahy riziko, ktoré každá z týchto dávok kryje. Dávka v nezamestnanosti tak kryje riziko späté so stratou príjmu, ktorú pracovník utrpel v dôsledku straty zamestnania, zatiaľ čo je ešte stále schopný pracovať. Dávku priznanú v nadväznosti na to, ako sa naplnilo toto riziko, t. j. v nadväznosti na stratu zamestnania, a na ktorú viac nie je nárok, ak táto situácia zanikla z dôvodu, že dotknutá osoba začala vykonávať zárobkovú činnosť, treba považovať za dávku v nezamestnanosti (pozri rozsudok z 18. júla 2006, De Cuyper, C-406/04, Zb. s. I-6947, bod 27).
- 53 O takýto prípad však nejde pri osobe, ktorá má nárok na náhradu za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej. Takáto osoba nestratila svoje zamestnanie, ale len sa rozhodla prerušiť svoj pracovný vzťah.
- 54 Takisto treba pripomenúť, že podľa znenia článku 1 písm. u) bodu i) nariadenia č. 1408/71 pojem „rodinné dávky znamen[á] všetky vecné dávky alebo peňažné dávky určené na pokrytie rodinných výdavkov“. V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že rodinné dávky sú dávky určené na sociálnu pomoc pracovníkom, ktorí sa starajú o rodinu, pričom sa na ich financovaní podieľa celá spoločnosť (pozri rozsudky zo 4. júla 1985, Kromhout, 104/84, Zb. s. 2205, bod 14, a Offermanns, už citovaný, bod 38).
- 55 Výraz „pokrytie rodinných výdavkov“ nachádzajúci sa v uvedenom ustanovení sa má vykladať v tom zmysle, že sa týka najmä verejného príspevku do rodinného rozpočtu, ktorý má uľahčiť bremeno výdavkov vyplývajúcich zo starostlivosti o deti (rozsudky Offermanns, už citovaný, bod 41, a zo 7. novembra 2002, Maaheimo, C-333/00, Zb. s. I-10087, bod 25).
- 56 Súdny dvor takisto rozhodol, že príspevok na výchovu má umožniť jednému z rodičov, aby sa venoval výchove malého dieťaťa, a presnejšie, má odmeniť výchovu tohto dieťaťa, kompenzovať ostatné výdavky starostlivosti o neho a na jeho výchovu a prípadne znížiť finančné nevýhody vyplývajúce z toho, že sa niekto vzdá príjmu pochádzajúceho z činnosti na plný úväzok, pričom jeho cieľom je pokrytie rodinných výdavkov v zmysle článku 1 písm. u) bodu i) nariadenia č. 1408/71 (pozri v tomto zmysle rozsudok Hoever a Zachow, už citovaný, body 23 a 25).
- 57 Z bodu 27 už citovaného rozsudku Hoever a Zachow vyplýva, že takáto dávka sa má považovať za rodinnú dávku v zmysle článku 1 písm. u) bodu i) a článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 (pozri rozsudok z 11. júna 1998, Kuusijärvi, C-275/96, Zb. s. I-3419, bod 60).
- 58 Konkrétnejšie, pokiaľ ide o dávky za prerušenie kariéry poskytované za určitých podmienok pracovníkom, ktorí prerušili svoju kariéru v rámci rodičovskej dovolenky, Súdny dvor už rozhodol, že tento typ dávky, analogický s náhradou za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, sa má považovať za rodinnú dávku (pozri rozsudok zo 7. septembra 2004, Komisia/Belgicko, C-469/02, bod 16).

- 59 Zo všetkých týchto okolností vyplýva, že náhradu za rodičovskú dovolenku, o ktorú ide vo veci samej, jednak nemožno považovať za odmenu v zmysle článku 157 ZFEÚ a jednak táto náhrada predstavuje dávku sociálneho zabezpečenia, ktorej črty zodpovedajú tým, aké má rodinná dávka v zmysle nariadenia č. 1408/71.
- 60 Na položenú otázku treba teda odpovedať v tom zmysle, že článok 1 písm. u) bod i) a článok 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 sa majú vykladať v tom zmysle, že náhrada za rodičovskú dovolenku, akú zriadila luxemburská právna úprava, predstavuje rodinnú dávku v zmysle tohto nariadenia.

O trovách

- 61 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 1 písm. u) bod i) a článok 4 ods. 1 písm. h) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneným a doplneným nariadením Rady (ES) č. 1606/98 z 29. júna 1998, sa majú vykladať v tom zmysle, že náhrada za rodičovskú dovolenku, akú zriadila luxemburská právna úprava, predstavuje rodinnú dávku v zmysle tohto nariadenia.

Podpisy